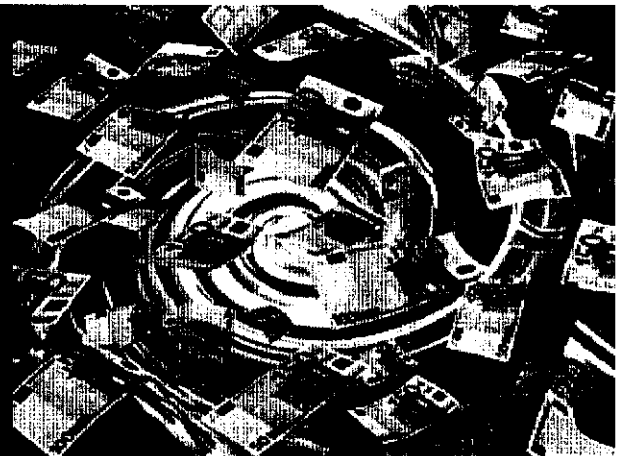


# گروه اقتصادی / اقتصاد



## به بهانه تصویب قانون پولشویی زنگار زدایی از دل اقتصاد

محمد رضا رضایی



غیرقانونی می‌شود. فرآیند پولشویی از ۳ مرحله تشکیل می‌شود: جایگزاری، اولین مرحله از فرآیند جرم پولشویی می‌باشد که شامل گردش فیزیکی و جوه نقد است. در این مرحله با تزریق عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی، هدف اصلی که استحاله و تغییر منشاء و یا مالکیت آن است به دست می‌آید به نحوی که وجوه سپرده‌گذاری شده (به دفعات کمتر از سقف معین پیش بینی شده برای گزارش دهی) به خارج انتقال می‌یابند و به سرعت مسترد می‌شوند. استفاده از نام بستگان نزدیک یا تشکیل شرکت‌های صوری نیز در این مرحله متداول است.

مبهم ساختن منشا پول به دست آمده با قطع ظاهری ارتباط منابع غیر قانونی از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده مرحله دیگری از جرم پولشویی است که لایه‌گذاری نامیده می‌شود. این امر متضمن انجام دادن عملیاتی مانند حواله وجه سپرده شده نزد بانک‌ها و موسسات مالی دیگر، یا تبدیل سپرده نقدی به اسناد پولی دیگر (اوراق بهادار، سهام و چک‌های مسافرتی) است. آخرین مرحله در فرآیند پولشویی انجام یا فراهم آوردن پوشش و ظاهری مشروع برای توجیه قانونی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است به طوریکه درآمدهای غیر قانونی در یک نظام موجه مالی و اقتصادی پس از موفقیت در مرحله لایه‌گذاری، ادغام

کنوانسیون پالمو مصوب سال ۲۰۰۰ سازمان ملل متحد که ایران نیز به آن پیوسته، مبارزه با پولشویی را مورد تاکید قرار داده است که دستاورد آن تدوین قانون مدل حقوقی (Model Law) پیرامون تطهیر پول و منافع حاصل از جرایم مالی می‌باشد.

متأسفانه گروه‌کاری اقدامات مالی (FATF) اخیراً طی بیانیه‌ای هشدار آمیز که متأثر از فشارهای سیاسی نیز می‌باشد نسبت به عدم هماهنگی ایران با استانداردهای بین‌المللی برای مقابله با پولشویی ابراز نگرانی کرده و به ۳۴ کشور عضو خود توصیه کرده که هنگام معامله با شرکتهای ایرانی خطرات ناشی از پولشویی را در نظر بگیرند.

پولشویی، استحاله درآمد حاصل از فعالیت‌های نامشروع اقتصادی از قبیل: فروش مواد مخدر، گروگانگیری، قاچاق انسان، فحشا، تروریسم، فرار از مالیات، اختلاس و ارتشاء، سواستفاده از حق مالکیت معنوی و... می‌باشد که طی آن این درآمدها در مجاری قانونی تطهیر و پاک می‌شود به طوریکه منشاء مجرمانه آن از لحاظ ردیابی مشکل می‌گردد.

به همین دلیل گفته می‌شود که پولشویی پلی است برای پر کردن فاصله و اتصال دنیای مجرمین با سایرین البته تمام پولهایی که به تطهیر احتیاج دارند لزوماً از عواید حاصل از جرم نبوده و گاهی ممکن است از ابتدا تمیز بوده و سپس آلوده شده باشد مثلاً وقتی مالک پول از ادای دیون مالیاتی خودداری می‌کند در واقع مرتکب عمل

سر انجام لایحه مبارزه با پولشویی که در دولت محمد خاتمی با قید یک فوریت به تصویب رسیده و به مجلس ششم ارائه شده بود پس از کش و قوس‌های فراوان و چندین بار رد و بدل شدن در کردور مجلس هفتم و شورای نگهبان به تایید رسید.

به این ترتیب پس از یک وقفه ۱۵ ساله از زمانی که ایران به کنوانسیون وین پیوسته بود، قانون جرم پولشویی با ابلاغ محمود احمدی نژاد وارد فاز اجرایی شد تا ایران هم همانند ۱۳۰ کشور دیگر جهنم پولهای سیاه شود.

اولین قانونی که در زمینه پولشویی در دنیا به تصویب رسید قانون مجرمانه بودن عملیات بانکی مصوب ۱۹۷۰ در ایالات متحده بود که به موجب آن وزیر خزانه داری آن کشور مجاز به احراز هویت صاحبان حساب‌های بانکی و اشخاص دارای حق دخل و تصرف در آن حسابها شد.

سازمان ملل متحد در ۱۹۸۸ طی کنوانسیون وین راجع به مبارزه با مواد مخدر، دولتهای عضو را ملزم به جرم شناختن پدیده پولشویی و تعیین مجازات متناسب با قوانین داخلی کشورها برای مجرمان کرد. یک سال پس از آن نیز ۷ کشور صنعتی جهان با حاد دانستن پدیده پولشویی سازمان نیروی واکنش سریع عملیات مالی را بوجود آوردند که حاصل نخستین تلاش آنان ۴۰ توصیه برای از بین بردن یا حتی المقدور محدود کردن این پدیده شوم در نظام مالی کشورهای عضو بود.



در نگاه داخلی حجم گسترده اقتصاد زیر زمینی از مشخصه های اقتصاد ایران است. این اقتصاد نیمه رسمی یا خاکستری شامل تمام فعالیتهایی است که هم به صورت قانونی و هم غیرقانونی از پرداخت مالیات معاف می‌شوند. این فعالیت‌ها در کنار دیگر فعالیت‌های اقتصادی مجرمانه منجر به تغییر جهت درآمدی از سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت به سوی سرمایه‌گذاری‌های پر خطر، کوتاه مدت و پربازده در بخش تجاری شده و متعاقباً شفافیت مبادلات اقتصادی را کاهش داده، از منابع سرآمدی دولت خواهد کاست.

اختلال در بازارهای خاص از جمله مسکن، خودرو، طلا، ارز و در پی آن سقوط شاخص‌های بورس که تبعاتی همچون: تضعیف امنیت ملی، تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی، تضعیف تولید و رشد ناخالص ملی و کاهش رشد اقتصادی و درآمدهای دولت را به دنبال خواهد داشت از آثار مخرب فعالیتهای اقتصادی نامشروع است.

هر اقتصادی که اقتصاد زیر زمینی در آن رواج بیشتری داشته باشد، میزان مطلوبی برای عملیات پولشویی است.

اجرای قانون مبارزه با پولشویی برای سالم سازی اقتصاد کشور و ارتباط آن با جهان بسیار مفید است. اجرای این قانون به افزایش درآمد دولت کمک کرده و مسیر پول‌های به اصطلاح کثیف را با مشکل مواجه می‌کند. مبارزه با پولشویی پیکره زنگار گرفته اقتصاد ایران را جلا بخشیده و موجب تقویت پول ملی خواهد شد.

حسنی که اجرای قانون مبارزه با پولشویی خواهد داشت، این است که از حجم فعالیت‌های اقتصادی زیر زمینی و پول‌های کثیف و نامشروع کاسته، شفافیت اقتصادی را به دنبال دارد. از فرار سرمایه به صورت قانونی، ورشکستگی بخش خصوصی، تخریب بخش خارجی اقتصاد و توزیع نابرابر درآمد جلوگیری می‌کند و در نهایت دور باطل فقر و فساد را پایان خواهد بخشید.

از آنجا که رشد سریع بازارهای مالی، توسعه و پیشرفت فناوری ارتباطی - رایانه‌ای و سهولت جابجایی‌ها، پروسه جهانی شدن، درهم آمیختگی اقتصادهای ملی و بازارهای مالی با یکدیگر پولشویی را به فعالیتی فراملی و بین‌المللی بدل کرده که در صورت عدم توجه تمام کشورها بازارهای مالی جهانی را در می‌نوردد. به همین دلیل است که طبق اسناد بین‌المللی و اصول چهل‌گانه FATF، کشورها باید دارای واحد اطلاعات مالی باشند تا طبق قوانین کشور بتوانند در سطح بین‌المللی در مبارزه با پولشویی مشارکت و همکاری کنند.

پر واضح است که اقتصاد جهان منتظر ما نخواهد ایستاد و نظاره گر نیز نخواهد بود، پس باید هرچه سریعتر به سمت تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه مبادله اطلاعات، کنترل داد و ستدهای مالی شبه‌انگیز، قطع حمایت از فعالیتهای اقتصادی غیر شفاف و مهم، تقویت بخش خصوصی، ایجاد فرهنگ پیروی از قوانین در نهادهای مالی، توجه به فناوری‌های جدید (امکاناتی که برای مجرمان فراهم می‌آورد) و پیگیری مسیر پول‌های مشکوک حرکت کرد.

می‌شوند و همانند دیگر دارایی‌های موجود شکل مشروع به خود گرفته و وارد چرخه اقتصاد رسمی و قانونی می‌گردد.

مسلماً تایید قانون پولشویی در شورای نگهبان تاثیر بسزایی در کم رنگ کردن فشارهای امریکا بر بانکهای ایرانی خواهد داشت. محدودیتهای بانکی، شرکت‌های ایرانی را که در گذشته مستقیماً با عرضه کنندگان اروپایی و آسیایی صادرات و واردات داشتند وادار به گشایش شرکت‌های وابسته در امارات و انجام فعالیت از طریق شرکت‌های صوری و واسطه‌ها کرده است.

از اولین گام‌هایی که دولت جهت رفع این بهانه قبل از تصویب لایحه پولشویی برداشته بود: اقدام بانک مرکزی در اعلام اسامی افرادی است که در لیست سیاه پولشویی جهان قرار دارند تا چنانچه در سیستم بانکی کشور حسابی دارند توسط بانکها شناسایی شده با آنها برخورد شود از اقدامات موثر دیگر می‌توان به تشکیل دبیرخانه شورای عالی پولشویی در وزارت امور اقتصاد و دارایی همچنین تنظیم آئین‌نامه‌های مربوط به قانون پولشویی توسط وزارت اقتصاد، بانک مرکزی، بیمه مرکزی، گمرک و سازمان بورس اشاره کرد.